29 Ἰουνίου 1896. ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'. Ἀριθμὸς 22

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΗΧΩ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Διευθυντὴς Ν. ΦΑΛΗΡΕΥΣ ΒΕΗΣ

Συντάκται Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Ι. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗΣ.

ΤΗ: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ: ΤΩΝ ΔΟΚΙΜΩΤΕΡΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΑΘΗΝΩΝ.

Ἐκδόται: Κ. ΖΙΒΙΔΗΣ ΚΑΙ ΣΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Φυλλαδίου: **Α. Σημηριώτου,** «Τὰ θανάσιμα», (ἡ γεροντοκόρη).— **Ε. Δ. Ῥοῖδου,** «Γλωσσικαὶ παρατηρήσεις». (συνέχεια).—**Χαρ. Βουλαλᾶ,** «Φυτοφαγία» —**Ι.** «Ἐξ Ἀναγνώσεως», (τὰ μωρὰ καὶ ἡ φυσιολογία).— Rust Roeust, «Χωρὶς ὄνομα», (συνέχεια καὶ τέλος).—

Ἐξωφύλλου: **Γ. Ι. Κάρ.** «Ἀνάλεκτα».— «**Ἀλληλογρφία**». κτλ.

Συνδρομή: Ἐν Κωνσταν]πόλει γρ. **40.**—Ταχυδρομικῶς γρ. **54.**—Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. **12.**—Ἕκαστον φυλλάδιον γρ. **1.**

Ἅμα τῇ πληρωμῇ τῆς συνδρομῆς δίδεται τὸ πρῶτον μέρος τοῦ μυθιστορήματος.

Adresse: N. PHALÈRE BEY

Directeur de "L'ECHO LITTÉRAIRE,,

12 Rue Haratchi, Galata - Constantinople.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Τύποις Κ. ΖΙΒΙΔΟΥ καὶ Σας, Γαλατᾶ, ὁδὸς Χαρατσῆ, ἀριθ. 12.

1896

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ:

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, (ἐτησία)	Γρ.	**40**	ἑξάμηνος	**25**
Ταχυδρομικῶς	»	**54**	»	**30**
Ἐξωτερικοῦ	Φρ.	**12**	»	**7**

Τιμὴ τοῦ φύλλου Γρ. 1.

Εἰς τοὺς νέους συνδρομητὰς τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ ἀρχίζει εἰς τὰς 3 φεβρουαρίου 1896 δίδεται δωρεὰν ἅμα τῇ πληρωμῇ τῆς συνδρομῆς αὐτῶν, τὸ εἰς τὰ φυλλάδια τῆς Α' Περιόδου ἐκδοθὲν μυθιστόρημα, ἀνατυπωθὲν εἰς μικρὸν σχῆμα, ἢ ἀντὶ **15** γροσ. τὰ **13** διπλᾶ φυλλάδια τῆς Α' Περιόδου δηλ. ὀγκώδης τόμος ἀπὸ 208 σελίδας.

Εἰς τοὺς κατὰ φυλλάδιον ἀγοραστὰς

τὸ μὲν μυθιστόρημα δίδεται ἀντὶ γρ. **3.** Ἡ δὲ Α' περίοδος γρ. **20** πλὴν τὰ ταχυδρομικὰ τέλη.

ΑΠΟ ΤΑ ΘΑΝΑΣΙΜΑ

Η ΓΕΡΟΝΤΟΚΟΡΗ

Θλιμμένος εἶμαι, σιωπηλὸς
'ς τὸ ἄδοξό μου πεῖσμα!
FRANCOIS COPÉE

Μονάχ' ὑφαίνει τὸ παντί της,
ποὺ δὲν θὰ 'ντύσῃ τὸ παιδί της!
—Μέσ' 'ς τὴ γωνιά της!
τὰ ξύλα καίουν, μὰ τὰ χιόνια
στοιβάζ' ἡ μοναξιὰ αἰώνια
μέσ' τὴν καρδιά της!

Ἀπὸ τὴν ἄνοιξι κάμμία
'ς αὐτὴν ἐνθύμησι ἀγία
δὲν ἀναδίνει,
μέσ' τῆς ζωῆς τὸ μαῦρο βράδυ,
τὴν εὐωδιά της, 'ς τὸ σκοτάδι,
π' ὁ χρόνος χύνει!

Μονότονη περνᾷ ἡ ὥρα...
Παιδὶ δὲν ἔχει 'ς ἄλλη χώρα
καὶ δὲν φυλάγει
κἀνένα ἀγαπημένο γράμμα!
Σ' τὴν ἐκκλησιὰ ποτέ της τάμμα
γι' αὐτὸ δὲν 'πάγει!

—Μονάχ' ὑφαίνει τὸ παντί της:
'σὰν μηχανὴ 'ς τὴν κρεββατή της:
καὶ 'ς τὴν ποδιά της
μιὰ γάτα μόν' ὅλο τὸ χρόνο
κοιμᾶται, κ' εἶν' ἡ γάτα μόνο
ὅλ' ἡ καρδιά της!

Α. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ.

ΓΛΩΣΣΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ὑπὸ Ε. Δ. ΡΟΪΔΟΥ

(*Ἴδε σελ. 159*).

Οἱ κατακόρως ἀναμασσῶντες ὅτι συμπροοδεύει, ἤτοι ἐξαρχαΐζεται, μετὰ τῆς γραπτῆς, καὶ ἡ λαλουμένη, καὶ ὡς παράδειγμα φέροντες βουλευτάς, εἰσαγγελεῖς, δικηγόρους καὶ ἱεροκήρυκας μονολογοῦντας, ἤθελον εἶναι πολὺ πειστικώτεροι, ἂν κύδδκουν νὰ πληροφορήσωσιν ἡμᾶς τίνα οἱ ῥήτορες οὗτοι λαλοῦσι γλῶσσαν, συνευθυμοῦντες μετὰ φίλων, ὑπομένοντες τοὺς πόνους χειρουργικῆς ἐγχειρήσεως, ἐπιπλήττοντες παῖδα θραύσαντα ποτήριον, ἀποχαιρετῶντες ἐκπνέοντα συγγενή, πατούμενοι καθ' ὁδὸν ὑπὸ ἀπροσέκτου διαβάτου, γονατίζοντες ἐνώπιον γυναικὸς ἢ παραληροῦντες ἐν ὀνείρῳ. Οὐδόλως ἐνταῦθα πρόκειται περὶ γλώσσης τοῦ λαοῦ καὶ γλώσσης τῶν λογίων, ἀλλὰ περὶ διγλωσσίας τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων, τῶν ἐχόντων γλῶσσαν ζωντανήν, δι' ἧς ἐκφράζουσι πάντα αὐτῶν τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ πάθη, καὶ καταδικαζομένων νὰ μεταχειρίζωνται γράφοντες ἢ ἀγορεύοντες ἄλλην τινά, δι' ἧς εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατος ἡ ἔκφρασις καὶ παντὸς πάθους. Ὑφ' οἱανδήποτε καὶ ἂν ἐξετάσῃ τις τὸ ζήτημα ἔποψιν, πάντοτε εἰς τὴν διγλωσσίαν καταντᾷ. Οἱ μὴ θέλοντες νὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ γραφομένη καὶ ἄλλη ἡ ὁμιλουμένη, πρέπει ἐξ ἅπαντος νὰ παραδεχθῶσι τὴν διχοτόμησιν τῆς τελευταίας ταύτης, εἰς γλῶσσαν μονολόγου καὶ γλῶσσαν διαλόγου, εἰς γλῶσσαν συγκινήσεως καὶ γλῶσσαν ἀταραξίας, ἐχούσας ἰδιαίτερον ἑκάστη λεξικὸν καὶ ἔτι μᾶλλον διαφέρουσαν γραμματικήν. Κατὰ τὸν Σαιξπεῖρον τεκμήριον σφοδρᾶς συγκινήσεως εἶναι τὸ νὰ λησμονῇ τις ἐνδυόμενος τὸν λαιμοδέτην αὐτοῦ καὶ τὰς περικνημίδας· πρὸς ἐκτίμησιν ὅμως τῆς ψυχικῆς καταστάσεως τοῦ σήμερον Ἕλληνος φαίνεται πολὺ ἀσφαλέστερον γνώρισμα ἡ χρῆσις ἢ ἡ παραλήψις τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ. Τὴν τοιαύτην τελείαν τῆς διωρθωμένης γλώσσης ἀνεπιτηδειότητα πρὸς διέγερσιν καὶ ἔκφρασιν παντὸς πάθους πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι εἶχον ὑπ' ὄψιν καὶ αὐτοὶ οἱ διορθωταί, οἱ ἕνεκα τούτου μετονομάσαντες τὸ μανδύλιον «ρινόμακτρον», ὡς προορισμένον ρῖνας μόνον καὶ οὐδέποτε ὀφθαλμοὺς νὰ σπογγίζῃ. Ἐν τῇ δημιουργίᾳ τῆς λέξεως ταύτης διαλάμπει ἅπασα τῶν λογιωτάτων ἡ καλαισθησία. Ἂν οὐδὲν δύναταί τις νὰ λάβῃ ἀποχωριζόμενος τῆς φιλτάτης του θελκτικώτερον ἐνθύμημα τοῦ ὑγροῦ αὐτῆς μανδυλίου, κατά τι διάφορος ἤθελεν εἶναι ἡ προσφορὰ ὑγροῦ... μάκτρου τῆς ρινός. Τὸ αἴσθημα καὶ τὰ δάκρυα μετέβαλεν ἡ διόρθωσις εἰς μύξαν καὶ ἀηδίαν. Ἀλλὰ καὶ τοῦ μᾶλλον κορυζῶντος μάκτρου ἀσυγκρίτως ἀηδεστέρα εἶναι ἡ ἀπό τινος χρόνου κατορθωθεῖσα συγκόλλησις μετὰ τοῦ «θὰ» τῶν μέσων ἀορίστων καὶ

ἡ βδελυρὰ πληθυντικὴ δοτικὴ τῶν περιττοσυλλάβων. Ὁ ἀμφιβάλλων περὶ τούτου, ἂς λάβῃ ἀνὰ χεῖρας προσκλητήριον εἰς τὸν χορὸν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους, δι' οὗ οἱ μέχρι βαθμοῦ ὑπουργικοῦ γραμματέως ὑπάλληλοι προσκαλοῦνται «σὺν ταῖς συζύγοις αὐτῶν καὶ θυγατράσιν!!»

Ἐφ' ὅσον τῆς λεγομένης διορθώσεως τῆς γλώσσης προίσταντο ἄνδρες οἷοι ὁ Κοραῆς καὶ ὁ Ἀσώπιος οἱ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πλάνῃ διαπρέποντες ἐπὶ σωφροσύνῃ καὶ εὐθυκρισίᾳ, ἠδύνατο ν' ἀπομένῃ ἀμυδρά τις ἐλπὶς βαθμιαίας προσεγγίσεως τοῦ προφορικοῦ πρὸς τὸν γραπτὸν λόγον. Πᾶσα ὅμως περὶ τούτου συζήτησις καταντᾷ ἀργολογία, καθ' ἣν ὥραν πάντες πλὴν ἑνὸς οἱ ἔχοντες νοῦν λόγιοι θεωροῦσι πρέπον νὰ λησμονήσωσι τό: «Αἰσχρὸν σιωπᾷν, βαρβάρους δ' ἐᾷν λέγειν», οἱ δὲ βάρβαροι οὗτοι χρησιμοδοτοῦσιν, ὅτι πρέπει πᾶς Ἕλλην νὰ μεταχειρίζεται τὸν κάλαμον αὐτοῦ ὡς σκαπάνην, ὅπως εὐρύνῃ καὶ καταστήσῃ ὅσον τάχιστα ἀνυπέρβλητον τὸ μεταξὺ τῆς λαλουμένης καὶ τῆς γραφομένης χάσμα. Ὁ τοιοῦτος γραπτὸς λόγος ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ σχολάρχου διὰ τοῦ ὀνόματος «ἀστεῖος». Θεμελιώδης δὲ τῆς σχολῆς ταύτης ἀρχὴ φαίνεται οὖσα ἡ ἀκριβῶς ἀντίθετος τῆς ἡμετέρας. Ἂν ἡμεῖς πιστεύομεν ἀπαραίτητον τῶν λέξεων προσὸν τὸ νὰ παρέρχωνται ἐντελῶς ἀπαρατήρητοι, «ῥέουσαι ἡσυχῇ» ὡς τὸ ὕδωρ τῆς Σιλωάμ, οἱ ὀπαδοὶ τῆς νέας αἱρέσεως διδάσκουσιν ἀπ' ἐναντίας, ὅτι πολὺ μᾶλλον τῆς ἐννοίας πρέπει νὰ ἑλκύῃ τὴν προσοχὴν τῶν λέξεων καὶ τῶν κλίσεων ἡ «ἀστειότης». Ἄδικον δὲ ἤθελεν εἶναι νὰ μὴ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐπιτυγχάνουσι πληρέστατα τοῦ σκοποῦ. Πῶς τῷ ὄντι νὰ προσέξῃ εἰς τὴν ἔννοιαν ὁ ἔχων νὰ θαυμάσῃ τὰ «ἀρίκετο», τὰ «ἐκδίδοται», τὰ «σχὼν τῆς τιμῆς», τὰ «νὰ πληρῶται», τὰ «ἵνα ἐνδῶ», τὰ «ἐπὶ τὸ βῆμα παριών», τὰ «ἔχω δι' ἐλπίδος», τὰ «θὰ ποιήσηται», τὰ «ἐγνώρισεν ἡμῖν ὁ τηλέγραφος», τὰ «δέον ἵνα γένηται», τὰ «προενηνεγμένος», τὰ «ἐξηγησάμην, ἐσημειωσάμην, ἐφιλοτιμησάμην, ὑπηνιξάμην», καὶ τὴν ἄλλην ἀπό τινος χρόνου μολύνουσαν τὸν γραπτὸν ἡμῶν λόγον αἰσχίστην κοπρολογίαν; Καὶ ἀστεῖα δὲ ἂν ὁποτεθῶσι ταῦτα, πρέπει καὶ τότε νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὴν κατωτάτην βαθμίδα τοῦ ἀστείου. Οὐχὶ μετὰ τῆς ἀστειότητος τοῦ Λουκιανοῦ καὶ τοῦ Μολιέρου, τῆς εἰς τὴν διάνοιαν ἀποτεινομένης, ἀλλὰ μετὰ τῆς κωμικότητος τοῦ Ἀρλεκίνου καὶ τοῦ Πουλκινέλα, τῆς θηρευούσης γέλωτα διὰ παρατάξεως λέξεων ἀλλοκότων. Τὸ δὲ «ἀστειότατον» πάντων εἶναι, ὅτι τὰ τέρατα ταῦτα πολιτογραφοῦνται ἄνευ ἀνάγκης, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου τῆς ἐκφράσεως κέρδους, ἐκ πλατωνικοῦ ἔρωτος πρὸς τὴν ἀηδίαν.

Εἰς τοιοῦτόν ἐπέπρωτο νὰ κατακυλισθῇ βόρβορον ὁ ἀτυχὴς ἡμῶν γραπτὸς λόγος. Ὁ λογιώτατος τῆς «Βαβυλωνίας» ἦτο τοὐλάχιστον συνεπής, λαλῶν ἀπαραλλάκτως ὅπως ἔγραφεν· οἱ διάδοχοι ὅμως τούτου, πρὸς ἀπαλλαγὴν αὐτῶν ἀπὸ τοιαύτης φοβερᾶς ὑποχρεώσεως, προτιμότερον ἐνόμισαν νὰ καταδικάσωσι τὸ ἔθνος νὰ ἔχῃ δύο γλώσσας. Ἡ διαίρεσις τοῦ λόγου εἰς «ἀστεῖον», ἤτοι τὸ διαζύγιον μεταξὺ λαλουμένης καὶ γραφομένης, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς γεγονὸς συντελεσθὲν, ἀφ' ἧς ἡμέρας εἰσεχώρησαν εἰς πλείστας ἐφημερίδας, εἰς τὰ δημόσια ἔγγραφα καὶ αὐτὰ τὰ ἐπίσημα προσκλητήρια, οἱ μονολεκτικοὶ μέλλοντες, οἱ μέσοι ἀόριστοι, τὰ εἰς *μι* ῥήματα, αἱ περιττοσύλλαβοι δοτικαὶ καὶ τὰ ἄλλα βδελύγματα, τὰ ὁποῖα ἀνέχεται μὲν ὁ χάρτης; ἀλλὰ συκχαίνεται καὶ ἀποπτύει Ἕλληνος τὸ στόμα. Τὸν κίνδυνον τῆς διγλωσσίας προεῖδε καὶ τὰ ὀλέθρια αὐτῆς ἀποτελέσματα κατέδειξε πρὸ τριακονταετίας ἤδη ὁ ἀείμνηστος Σπυρίδων Τρικούπης, ὁ οὐδόλως προβλέπων ὅτι ἐπὶ τῆς πρωθυπουργίας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐπέπρωτο νὰ προκηρυχθῇ τὸ σχίσμα ἐπὶ ἄμβωνος πανεπιστημιακοῦ, ἀδιαφορούσης τῆς κυβερνήσεως, γελώντων ἐν σιωπῇ τῶν ἄλλων καθηγητῶν καὶ οὐδενὸς θέλοντος νὰ κατανοήσῃ ὁποία εἶναι διὰ τὸ ἔθνος συμφορὰ ἡ διγλωσσία. Παραλείποντες πᾶσαν ἄλλην ἐξ αὐτῆς ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ζημίαν, περιοριζόμεθα νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι αὕτη ἰσοδυναμεῖ πρὸς πνιγμὸν ἐν τοῖς σπαργάνοις καὶ ταφὴν ὑπὸ ἀσάλευτον πλάκα τῆς οἱας δήποτε νεοελληνικῆς φιλολογίας, ἥτις οὐδεμίαν εἶχεν ἄλλην αἰσιωτέρου μέλλοντος ἐλπίδα, πλὴν τῆς συνδιαλλαγῆς τῆς λαλουμένης πρὸς τὴν γραφομένην. Ἐφ' ὅσον τῷ ὄντι δὲν ἀποδειχθῇ ἐσφαλμένος ὁ θεμελιώδης νόμος τῆς αἰσθητικῆς ἐπιστήμης, ὁ ἀπαιτῶν ἐν πάσῃ τέχνῃ τὴν εἰς μόνην τὴν ἰδέαν ἀποκλειστικὴν προσήλωσιν τῆς προσοχῆς, καὶ οὐχὶ τὸν διχασμὸν αὐτῆς μεταξὺ ταύτης καὶ τῶν ὑλικῶν τῆς παραστάσεως μέσων, ἀδύνατον εἶναι νὰ γράψῃ τις καλλιτεχνικῶς ἑλληνιστί, δι' ἔλλειψιν λέξεων παρερχομένων ἀπαρατηρήτων. Τοιαῦται εἶναι μόναι αἱ καθ' ἑκάστην χρησιμεύουσαι ἡμῖν πρὸς ἔκφρασιν οὐ μόνον τῶν διανοημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν αἰσθημάτων ἡμῶν ἐν πάσῃ τῆς ψυχῆς καταστάσει. Πρὸς ἀπεικόνισιν οἱουδήποτε αἰσθήματος ἀδύνατον εἶναι νὰ χρησιμεύσωσι λέξεις διαρέουσαι κατὰ ἓν ἰῶτα ἢ μίαν κεραίαν ἐκείνων, τᾶς ὁποίας αὐτομάτως ἐκστομίζομεν ὑπὸ τὸ κράτος εὑρισκόμενοι τοῦ αἰσθήματος τούτου. Ἀλλ' εἰς τὰς πλείστας τούτου ἐνεκάλαψαν ἤδη τῆς γλώσσης οἱ διορθωταὶ τὸ στίγμα τοῦ χυδαϊσμοῦ, τὸ ἑλκύον ἐπ' αὐτοῦ τὴν προσοχὴν καὶ καθιστῶν αὐτὰς ἀχρήστους ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ. Αἱ λέξεις καὶ οἱ τύποι τῆς λαλουμένης εὑρίσκονται εἰς ἣν περίπου θέσιν ἄνθρωπος καταδικασθεὶς δι' ἀδίκου ἀποφάσεως, τοῦ ὁποίου πάντες μὲν ἀναγνωρίζουσι τὴν ἀθωότητα, ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ ἐξαλείψῃ τὸν ὑπὸ ῥωροῦ ἢ ἀσυνειδήτου δικαστοῦ στιγματισμόν. Ταύτας ἀναγκάζεται ὁ συγγραφεὺς ν' ἀποφεύγῃ, οὐχὶ ὡς χυδαίας, ἀλλ' ὡς στερηθείσας τὸ προσὸν τοῦ ἀχρόου καὶ ἀπαρατηρήτου. Ἀληθῶς δὲ εὐχρηστοι ἀπέμειναν οὕτω μόναι αἱ κοιναὶ τῇ ἀρχαίᾳ καὶ

τῇ λαλουμένῃ. Ἀλλ' ὅσα δύναταί τις νὰ ἐκφράσῃ διὰ τοῦ ἐλλειπεστάτου τούτου λεξιλογίου εἶναι τόσον ὀλίγα, ὥστε ταχέως ἀποκάμνει ἀναγκαζόμενος νὰ θυσιάζῃ τὰς πλείστας καὶ πολλάκις τὰς καλλίστας τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ πρὸς ἀποφυγὴν γλωσσικῆς ἀηδίας. Περὶ τοῦ Παγανίνη λέγεται ὅτι κατώρθωσε νὰ θέλξῃ τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ διὰ βιολίου, εἰς τὸ ὁποῖον μία μόνον ἀπέμενε χορδή. Τοιοῦτό τι ὄργανον κατήντησεν ἐκ τῶν ἀδίκων ἐξοστρακισμῶν καὶ τῆς βρυκολακιάσεως τῶν ἀττικῶν τύπων ἡ γραφομένη γλῶσσα. Ἀλλ' οὔτε εὔκολον εἶναι νὰ γίνῃ τις Παγανίνης, οὔτε πιστεύομεν ὅτι κἀκεῖνος δὲν ἤθελε προτιμήσῃ νὰ φυτεύῃ λάχανα, ἂν κατεδικάζετο εἰς ἰσόβιον χρῆσιν μονοχόρδου. Ὁ δ' ἕτερος τῶν ἐν ἀρχῇ τοῦ προλόγου τούτου μνημονευθέντων δύο λόγων περιορίζεται εἰς τὸν ἑξῆς ἁπλούστατον συλλογισμόν, ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον ἤθελον δαπανήσει, ὅπως γράψω μίαν μόνην μετριοτάτην σελίδα, ἠδυνάμην ν' ἀναγνώσω εἴκοσι τοὐλάχιστον καλλίστας τοῦ Σπένσερ, τοῦ Ἡλιοδώρου, τοῦ Ρενὰν, τῆς Σάνδ, τοῦ Λουκιανοῦ, τοῦ Αἴνε ἢ τοῦ Τενυσῶνος· ἀκαταμέτρητος δὲ ἤθελεν εἶναι παρ' ἐμοὶ οἴησις ὁ φόβος μὴ ζημιώσω ἐκ τούτου τοὺς, τυχὸν, ἀναγνώστας μου, ἐνῷ πρόχειρα εἶναι καὶ αὐτοῖς τῶν συγγραφέων τούτων καὶ πλείστων ἄλλων ἰσαξίων τὰ ἔργα.

ΦΥΤΟΦΑΓΙΑ

Δὲν γνωρίζω περὶ τίνων πλεονεκτημάτων τῆς φυτοφαγίας ζητεῖ πληροφορίας ὁ φυτοφάγος τῆς ἐν τῷ 12ῳ φυλλαδίῳ Ἀλληλογραφίας τῆς «Φιλ. Ἠχοῦς». Περὶ τῶν ὑλικῶν ἢ τῶν ἠθικῶν; Ἀμφότερα ὅμως ὑπάρχουσι τόσον καταφανῆ, ὥστε πάντες οἱ ἐκ τοῦ πλησίον μελετῶντες τὰς ἀρχὰς τῶν ἐκ πρώτης ὄψεως ἐκκεντρικῶν νομιζομένων ὁπαδῶν τῆς ἀναιμάκτου διαίτης τῶν καρπῶν καὶ φυτῶν ἀναγνωρίζουσι τὴν βασιμότητα καὶ ὠφέλειαν αὐτῆς καὶ ὁμολογοῦσιν ὅτι μικρὰ μόνον ἰσχὺς θελήσεως ἀπαιτεῖται διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τις βίον ἀνετώτερον, εὐτυχέστερον καὶ μᾶλλον ἀνεξάρτητον τοῦ συνήθους, τοῦ στηριζομένου ἐπὶ τῶν ἀπολαύσεων τῆς γαστρός. Τὰ ἐκ τῆς φυτοφαγίας ὑλικὰ καὶ ἠθικὰ ἀγαθὰ εἶνε τόσον πολλὰ, ὥστε πολλαὶ στῆλαι τῆς «Φιλ. Ἠχοῦς» δὲν θὰ ἤρκουν πρὸς λεπτομερῆ ἔκθεσιν αὐτῶν, καὶ δὲν ἔχομεν ἴσως τὸ δικαίωμα νὰ θυσιάσωμεν πολύτιμον χῶρον τοῦ περιοδικοῦ χάριν τῶν φυτοφάγων. Συντόμως ὅθεν καὶ περιληπτικῶς θὰ ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα.

Ἡ κρεωφαγία εἶνε σύστημα σκληρὸν, ἄδικον, ἀκαλαίσθητον. Πόσον σκληρύνει τὴν καρδίαν του ἀνθρώπου ἡ σφαγὴ τῶν ζώων, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀνάγκης, χάριν τῆς λαιμαργίας καὶ μόνης, τοῦτο εὐνόητον βεβαίως. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ συνειθίζων παιδιόθεν νὰ φονεύῃ πλάσματα ἀθῶα καὶ ἀνυπεράσπιστα, καταντᾷ ἀναίσθητος καὶ ἐγωϊστὴς καὶ ἡ καθημερινὴ μετ' ἀδιαφορίας χρῆσις τῆς μαχαίρας κατὰ ζώων νοούντων καὶ αἰσθανομένων συνηθίζει αὐτὸν νὰ τὴν μεταχειρίζεται εὐκόλως καὶ κατὰ τῶν ὁμοίων του. Ἀπὸ τῆς ζωοκτονίας, ἤτοι τῆς κρεωφαγίας, μικρὰ ἡ διαφορὰ μέχρι τῆς ἀνθρωποκτονίας. Οἱ κρεοπῶλαι ὑπῆρξαν πάντοτε οἱ σκληρότατοι τῶν ἀνθρώπων. Τὰ ἔθνη τὰ ζῶντα ἐκ τῆς θήρας καὶ ἁλιείας εἶναι τραχύτερα τῶν γεωργικῶν, τῶν κατ' εὐθεῖαν ἀπὸ τῆς μητρὸς γῆς, ἄνευ φόνων, ἀντλούντων τὰς ζωϊκὰς δυνάμεις. Ἂν ἐπ ὀλίγον μόνον εὐσυνειδήτως σκεφθῆτε οἱ κρεωφάγοι, οἱ ἔχοντες καρδίαν, ὅτι ἁπλῶς πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν παρὰ φύσιν λαιμάργων τάσεων τοῦ στομάχου σας γίνεσθε αἴτιοι νὰ βασανίζωνται καὶ νὰ φονεύωνται τόσαι ἀθῶαι ὑπάρξεις, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ῥιζέτε καὶ θ' ἀποτροπιασθῆτε τὴν πρᾶξίν σας. Ἔτυχέ ποτε νὰ ἰδῆτε μικρὸν ἀρνίον ἀποχωριζόμενον τῆς μητρός του καὶ συρόμενον πρὸς τὴν σφαγήν; Μετὰ ποίου πόνου τείνει τὰ βλέμματά του πρὸς τὴν μητέρα του, τηκομένην διότι δὲν δύναται νὰ τὸ σώσῃ ἀπὸ τῶν ἁρπάγων χειρῶν τοῦ ἀνθρώπου. Εἴδατέ ποτε ἐρωτευμένον ζεῦγος πτηνῶν χαριεντιζομένων μεταξὺ τῶν φυλλωμάτων τῶν δένδρων, ὅτε αἴρνης κυνηγὸς διέρχεται καὶ φονεύει τὸ ἓν τούτων; Μετὰ ποίου ἄλγους περιίπταται τὸ ἕτερον ἀναζητοῦν τὸ ταῖρί του. Εἶνε δίκαιον τοῦτο; Εὑρίσκετε ὀρθὸν σεῖς οἱ κρεωφάγοι νὰ σᾶς ἀποχωρήσῃ τις διὰ φόνου ἀπὸ τὴν μητέρα σας, ἀπὸ τὴν σύντροφόν σας. Ἀ! διὰ νὰ ἴδῃ τις τὰ σκληρὰ ταῦτα ἀνοσιουργήματα ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ καρδίαν τῆς ὁποίας οἱ ὀφθαλμοὶ νὰ μὴ σκοτίζωνται ὑπὸ τοῦ καπνοῦ καὶ τῆς κνίσσης ψηνομένων σαρκῶν. Πόσην ἀδικίαν διαπράττουσιν οἱ κρεωφάγοι κατὰ τῶν ζώων, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ σκέπτονται, αἰσθάνονται, ἀγαπῶσιν, πολλάκις ὑπερβαίνουσι τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὰ αἰσθήματα τῆς πίστεως, τῆς εὐγνωμοσύνης, τῆς ἀγάπης. Λησμονοῦμεν ὅτι καὶ ταῦτα ἔχουσιν ἴσον πρὸς τὸν ἄνθρωπον δικαίωμα ζωῆς;

Ἡ κρεωφαγία καὶ ὁ μετ' αὐτῆς συναφὴς τρόπος τοῦ ζῆν διεγείρει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ πάθη, τάσεις ἀπλήστους, δημιουργεῖ καθ' ἑκάστην ἀνάγκας ὑλικὰς χάριν τῶν ὁποίων οὗτος ἀναγκάζεται ν' ἀδικῇ, νὰ κλέπτῃ ν' ἀπατᾷ. Ὅσον περισσοτέρας ὑλικὰς ἀνάγκας ἔχει ὁ ἄνθρωπος, τόσον ἁπλουστότερος καὶ ἀγριώτερος γίνεται, τόσον περισσότερον καταγίνεται εἰς τὴν ἐφεύρεσιν μέσων πρὸς ἱκανοποίησιν αὐτῶν. Γίνεται ἑκούσιος δοῦλος. Τὸ ὑλικὸν συμφέρον κυνηγᾷ αἰωνίως καὶ χάριν αὐτοῦ κύπτει μὲν χαμερπῶς πρὸ τοῦ ἰσχυροῦ, ἀδικεῖ δὲ καὶ καταπατεῖ τὸν ἀδύνατον. Ὁ φυτοφάγος, ὁ μαλακὸς τὴν καρδίαν, ὁ πονῶν διὰ τὰς δυστυχίας τῶν ζώων, πονεῖ πολὺ περισσότερον διὰ τὰς τῶν ὁμοίων του, συναισθάνεται βαθέως τὸ ἀδίκημα καὶ οὐδέποτε πράττει τοῦτο. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐν κοινωνίᾳ φυτοφάγων θὰ βασιλεύῃ αἰωνία εἰρήνη, ἀγάπη, συμπάθεια πρὸς τοὺς δυστυχεῖς. Ὁ φυτο-

φάγος ἕνεκα τῆς λιτῆς διαίτης του καὶ τῶν ὀλίγων ἀπαιτήσεών του, δὲν ἄγεται ὑπὸ κτηνωδῶν ὀρέξεων, δὲν ἐπιβουλεύεται τὴν ἰδιοκτησίαν ἢ τὴν ζωὴν τοῦ ἄλλου. Ὀλίγαι ὧραι ἐργασίας ἀσφαλίζουσιν αὐτῷ τὰ ὑλικὰ τῆς ὑπάρξεώς του μέσα, τὰς δὲ ἄλλας ὥρας δύναται νὰ χρησιμοποιήσῃ καλλιεργῶν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν του μελετῶν τὴν φύσιν θαυμάζων τὸ ὡραῖον. Εἶνε ὑλικῶς ἀνεξάρτητος καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ὑποβιβάζεται πρὸ τοῦ χρήματος.

Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι ὁ ἄνθρωπος καταφεύγει εἰς τὴν κρεωφαγίαν χωρὶς νὰ ὠθῆται ὑπὸ τῆς ἀνάγκης. Ἂν τὸ κρέας ἦτο ἀπαραίτητον πρὸς τροφὴν αὐτοῦ, ἂν ἦτο ἀδύνατον νὰ ζήσῃ ἄνευ αὐτοῦ, ἴσως αἱ ἰδέαι τῶν φυτοφάγων ἦσαν ἀνόητοι, ἴσως εἶχε δίκαιον νὰ τρώγῃ κρέας κατὰ τὸν νόμον τοῦ ὑπὲρ ὑπάρξεως ἀγῶνος. Ἀλλὰ τὸ κρέας εἶνε ὄχι μόνον περιττόν, ἀλλὰ καὶ βλαβερόν. Κατὰ τὰς χημικὰς πάντων τῶν φυτῶν καὶ καρπῶν ἀναλύσεις, ταῦτα περιέχουσιν ὅλας τὰς θρεπτικὰς ὕλας, λιπαράς, λευκωματώδεις, ἀμυλώδεις, ἀνόργανα ἅλατα. Ὁ ὀργανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου, (ὀδόντες, πεπτικὸς σωλὴν) δὲν προσομοιάζει οὔτε πρὸς τὸν τῶν σαρκοφάγων, οὔτε πρὸς τὸν τῶν ποοφάγων. Εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὸν τῶν πιθήκων, οἵτινες εἶνε ζῷα κατ' ἐξοχὴν καρποφάγα. Ἰδέαι ἐσφαλμέναι περὶ τῆς δυνάμεως τῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν παρακινοῦσι τὸν ἄνθρωπον νὰ μολύνῃ τὴν μὲν συνείδησίν του διὰ φόνων, τὸ δὲ αἷμά του διὰ πασῶν τῶν δηλητηριωδῶν οὐσιῶν τοῦ κρέατος, πτωμαϊνῶν κλ. Ἀλλ' οὐδεμία παράβασις τῶν νόμων τῆς φύσεως μένει ἀτιμώρητος. Στομαχικὰ καὶ νευρικὰ νοσήματα παντὸς εἴδους κατατρύχουσι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοὺς σαρκοφάγους ἀνθρώπους.

Νομίζουσί τινες ὅτι διὰ τὸν πνευματικῶς ἐργαζόμενον εἶναι ἀναγκαία ἡ κρεωφαγία, ἀλλὰ δὲν τολμῶσι νὰ κάμωσι δοκιμήν. Ὁ γράφων ταῦτα ἀπέχει τοῦ κρέατος ἀπὸ δεκαπέντε ἤδη ἔτη καὶ δὲν αἰσθάνεται ἐλαττουμένας οὔτε τὰς σωματικὰς οὔτε τὰς διανοητικὰς δυνάμεις του. Ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ ἀσκοῦσιν ἐπὶ ἔτη ἤδη τὴν φυτοφαγίαν. Ὁ Φραγκῖσκος Σαρσαί, ὁ περίφημος ἐν Παρισίοις δραματικὸς κριτικός, ὅστις ἐδοκίμασεν ἐσχάτως τὴν φυτοφαγίαν κατὰ τὸ 70όν τῆς ἡλικίας του ἔτος ἐκήρυξεν ὅτι μὲ τὴν νέαν δίαιτάν του αἰσθάνεται τὸ πνεῦμα του καθαρώτερον, ἱκανώτερον πρὸς πολύωρον διανοητικὴν ἐργασίαν. Ὁ πρᾶος καὶ πλήρης αἰσθήματος Τολστοΐ εἶναι φυτοφάγος. Ὁ Φραγκλῖνος, ὁ Ρουσσώ, ὁ Σχέλεϋ, ὁ Λαμαρτῖνος παρεδέχοντο τὴν βλάβην τοῦ κρέατος καὶ ἀπεῖχον ἐν μέρει ἢ παντελῶς αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὰς βάσεις τῆς εὐγενοῦς τῆς φυτοφαγίας ἰδέας εὑρίσκομεν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν. Τίς δὲν γνωρίζει ὅτι ὁ Πυθαγόρας καὶ οἱ μαθηταί του ἀπεῖχον τοῦ ἐθίμου τῆς κρεωφαγίας;

Γνωρίζω ὅτι τοὺς φυτοφάγους ὑποδέχονται κατὰ πρῶτον οἱ ἐπιπολαίως σκεπτόμενοι μὲ μειδίαμα εἰρωνείας, θεωροῦντες αὐτοὺς ἐκκεντρικοὺς καὶ ἀνθρώπους μὲ ἰδανικὰ ἀπραγματοποίητα. Καὶ ἐν τούτοις τί ζητοῦσιν οὗτοι; Μόνος των σκοπὸς εἶνε νὰ ἐξεύρωσι τρόπον διαίτης διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐπιτυγχάνῃ εὐκολώτερον τὴν εὐτυχίαν του. Καὶ ἀληθὴς εὐτυχία ἄνευ ἐλαττώσεως τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν, ἄνευ ἀγάπης, ἄνευ συμπαθείας πρὸς πᾶν ὂν ἀδιακρίτως εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ. Ἡ ἄλλη εὐτυχία, ἡ στηριζομένη ἐπὶ τῆς ἀπολαύσεως τῆς ὑλικῆς καὶ τῆς ἀγρίας ἀρχῆς τοῦ δικαίου τοῦ ἰσχυροτέρου, εἶναι εὐτυχία κτηνώδης καὶ πρόσκαιρος καὶ χάνεται ὅταν ἐκλείψωσι τὰ ὑλικὰ μέσα ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται.

ΧΑΡ. ΒΟΥΛΑΛΑΣ.

ΕΞ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΣ

Τὰ μωρὰ καὶ ἡ φυσιολογία.

Σήμερον ὅτε αἱ περὶ ἐξελίξεως θεωρίαι, ἂν δὲν ἀπέκτησαν κῦρος ἀξιωμάτων, ἐνεκαίνισαν ὅμως νέαν μεθοδολογίαν εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, εἶναι ἀνάγκη πολλὰ φαινόμενα νὰ ἐξετάζωνται ὄχι μόνον ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ἐφαρμογὰς αὐτῶν, ἀλλὰ πρὸ πάντων αὐτὰ καθ' ἑαυτά. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ὁ διακεκριμένος φυσιολόγος Λουδοβῖκος Ροβινσὼν ἔχει ἀφιερώσῃ σπουδαίας μελέτας εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ *προϊστορικοῦ νηπίου*, τονίζων τὴν θέσιν ὅτι πολλαὶ χαρακτηριστικαὶ τάσεις τοῦ πιθηκοειδοῦς προγόνου εἶναι φανεραὶ ἀκόμη εἰς τὸ σημερινὸν νήπιον. Εὐρύνων δ' ἀκολούθως τὴν θέσιν του ζητεῖ νἀποδείξῃ ὅτι ἡ κατάστασις τῆς ζωώδους ἀγριότητος τοῦ πρώτου ἀνθρώπου διήρκεσεν ἑκατοντάδας χιλιάδων ἐτῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου.

Καὶ πρῶτον μὲν διαπιστοῖ τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ νεογνὰ τῶν ζῴων ὁμοιάζουν περισσότερον τοὺς προγόνους αὐτῶν παρ' ὅταν κατόπιν ἡλικιωθῶσι. Ἡ σπουδὴ τῆς ἐμβρυολογίας δὲν ἐπιτρέπει καμμίαν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ πράγματος. Ἐπίσης καὶ τὸ νήπιον διετήρησε πολὺ περισσότερον ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, πολλοὺς χαρακτῆρας τοῦ πιθηκοειδοῦς προγόνου. Οὐχ ἧττον ὁ κανὼν οὗτος παρουσιάζει ἐξαιρέσεις πολλάς, εἰς μίαν δὲ τοιαύτην ζήτησιν εἶναι ἀνάγκη ν' ἀξιοῦνται πολλῆς προσοχῆς αὗται, διότι ἀποδεικνύουσιν ἀκριβῶς τὴν εἰδικὴν ἐπίδρασ.ν τοῦ *περιβάλλοντος* καὶ τοῦ *μέσου*.

Καὶ ἐν πρώτοις τὸ περιεργότερον φαινόμενον, τὸ ὁποῖον προσβάλλει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπιστήμονος παρατηρητοῦ εἶναι ἡ ἐξαισία στρογγυλότης τῆς κατασκευῆς τοῦ νηπίου. Τίς θὰ ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ πιμελή, ἥτις περιενδύει τὸ σῶμα τοῦ νηπίου, μᾶς ἀφηγεῖται τὰς τραγικωτέρας περιπετείας τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας τῶν πρώτων ἡμερῶν; Καὶ ὅμως εἰς αὐτὸ τὸ συμπέρασμα ἀγόμεθα

διὰ τῆς ταχείας ἐπισκοπήσεως τῶν γεγονότων, ὑπὸ τὸ φῶς τῶν νόμων τῆς ἐξελίξεως. Οἱ νεαροὶ πίθηκοι εἶναι πάντες ἰσχνοὶ καὶ ἐλαφροί, διότι ἄλλως δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ τοὺς βαστάζουν οἱ γονεῖς αὐτῶν ὅταν πηδῶσιν ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον. Καθ' ἣν δὲ ἐποχὴν καὶ ὁ ἄνθρωπος ἦτο ζῷον δενδροδίαιτον, βεβαίως κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔπρεπε νὰ εἶναι κατεσκευασμένα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἰσχνὰ τουτέστι καὶ ἐλαφρά.

Διὰ τὰς ἀγρίας φυλάς, αἵτινες ἦσαν ἠναγκασμέναι νὰ ἐκτελῶσιν μακρὰς πορείας πρὸς ἀναζήτησιν τῆς τροφῆς αὐτῶν ἐνῷ συγχρόνως ὑπέκειντο εἰς τὰς διηνεκεῖς προσβολὰς ἐχθρῶν παντοειδῶν, τέκνον βαρὺ θὰ ἦτο φορτίον πολὺ ὀχληρόν. Πῶς ὅμως καὶ διατί ἐπῆλθε κατόπιν ἡ ἀλλοίωσις ἐκείνη, ἥτις παρουσιάζει σήμερον τὰ νήπιά μας, ὅπως ὅλοι τὰ γνωρίζομεν ὄγκους δηλ. βαρεῖς καὶ ἀδρανεῖς; Πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν πρότερον δύο τινά: Ποία εἶναι ἡ κυρία φυσιολογικὴ χρῆσις καὶ ἀνάγκη τῆς ἐπισωρεύσεως τοῦ λίπους καί: Τίνες ἦσαν αἱ συνθῆκαι τοῦ βίου τῶν πρώτων ἀγρίων φυλῶν, αἵτινες καθίστων ἀναγκαίας τὰς ἐπισωρεύσεις ταύτας παρὰ τοῖς νηπίοις.

Τὰ ζῷα τὰ ὁποῖα ζῶσι περιοδικῶς ἐκ τῶν δαψιλῶν ἀποταμιευμάτων τῶν στεατωδῶν αὐτῶν ἱστῶν, εἴτε ναρκοῦνται, ὅπως ἡ ἄρκτος, ἡ νυκτερίς, εἴτε ὑποβάλλονται εἰς ἀναγκαστικὴν νηστείαν ἕνεκα τῆς ξηρασίας ἢ τοῦ ψύχους, ὅπως ὁ χοῖρος, ὁ βίσων καὶ ἡ κάμηλος. Διὰ τὰ ζῷα ταῦτα τὸ λίπος, τὸ ὁποῖον ἐπισωρεύεται ὅταν ἡ τροφὴ εἶναι ἄφθονος, εἶναι ἀποταμίευμα ἀπαραίτητον διὰ τὰς μελλούσας ἀνάγκας. Τὰ πολικὰ ζῷα, ὅπως ἡ φώκη, ζῶσιν ὑπὸ συνθήκας οὐδὲν τὸ κοινὸν ἐχούσας μὲ τὸν πρωτογενῆ ἄνθρωπον, ὅστις βεβαίως ἀνῆκεν εἰς τὰ τροπικὰ καὶ εὔκρατα κλίματα. Ὥστε, ἂν εἶναι πιθανὸν ὅτι τὸ τέκνον παρὰ τοῖς βορείοις λαοῖς εὗρε τὸ στεατῶδες περικάλυμμα ὡς προφυλακτήριον κατὰ τοῦ ψύχους, εἶναι τὸ βέβαιον ἀπεναντίας ὅτι δὲν ἔγινε αὐτὸ ἐξ ἀρχῆς πρὸς τὸν ἴδιον σκοπόν, δι' ὃν ἔγινε εἰς τὴν φώκην καὶ τὴν φάλαιναν.

Ὁ πρωτογενὴς ἄνθρωπος δὲν ἐναρκοῦτο, διότι ἐγνώριζε νὰ τρέφηται κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς. Ὅταν ὅμως ἐπιέζετο ὑπὸ κατεπειγούσης ἀνάγκης κατέφευγεν διὰ νὰ τραφῇ καὶ εἰς ῥίζας καὶ εἰς τὰ δέρματα ἴσως ἀκόμη τὰ ὁποῖα ἐφόρει. Ἐννοεῖται ἡ τροφὴ αὐτὴ ἦτο ἥκιστα πρόσφορος διὰ τὰ νήπια, δι' ὅσα δὲ ἐξ αὐτῶν ἐγαλουχοῦντο δὲν ἤρκει νὰ ἐπέλθῃ καὶ ἡ στείρευσις τοῦ μητρικοῦ μαστοῦ. Τοιουτοτρόπως ἤχθη νὰ προσλάβῃ τὰς σοφὰς ἕξεις τῆς ἄρκτου καὶ τοῦ μυωξοῦ καὶ νὰ συσσωρεύῃ λίπος δι' ἐνδεχομένην ἀνάγκην. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι ἡ τοιαύτη προσοικείωσις νέων ἕξεων δὲν ἐγένετο ἀποινεὶ καὶ ἄνευ σημαντικῆς αὐξήσεως τῆς θνησιμότητος παρὰ τοῖς νηπίοις. Καθὼς εἰς κάθε ἀγῶνα περὶ ὑπάρξεως, ἐπέζησαν καὶ ἀφῆκαν ἀπογόνους μόνον οἱ καλύτεροι πεπροικισμένοι διὰ νἀντιμετωπίσουν τὴν ἀθλιότητα τοῦ ἀγρίου ἐκείνου βίου. Ὥστε εἰς οὐδεμίαν περιπίπτει ὑπερβολὴν ὁ ἰσχυριζόμενος ὅτι τὸ παχὺ καὶ οἱονεὶ πρησμένον νήπιον τῆς σήμερον εἶναι τὸ μελαγχολικώτερον λείψανον τῆς ἀνθρωπίνης ἐλεεινότητος τῶν πρώτων ἡμερῶν.

Τὰ συμπεράσματα ταῦτα ἐνισχύονται καὶ ὑπὸ πλήθους ἄλλων φαινομένων σχετικῶν. Εἶναι γνωστὴ καὶ γενικωτάτη τῶν νηπίων τάσις νὰ συλλέγωσι ἀντικείμενα παντὸς εἴδους καὶ νὰ τα φέρωσιν ἀμέσως εἰς τὸ στόμα. Γνωστὸν ἐπίσης τί δύναται νὰ καταβροχθίσῃ ὁ στόμαχος νηπίου εὐεκτοῦντος· καὶ ὅμως τὸ νήπιον τῆς ἐποχῆς των σπηλαίων ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔποψιν θὰ ἦτο πολὺ καλύτερα βεβαίως πεπροικισμένον. Εἰς ἐποχὰς ἀφορίας, ἐνῷ οἱ κυνηγοὶ θὰ παρεφύλαττον τὴν σπανίζουσαν λείαν των καὶ αἱ γυναῖκες θ' ἀνεσκάλιζον τὸ χῶμα πρὸς ἀνεύρεσιν ῥιζῶν, τὸ μικρόν, μόνον του ἐγκαταλελειμένον, θὰ ἐτρωγάλιζεν τὰ ζωϊκὰ λείψανα τὰ ὁποῖα ἔβριθον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ σπηλαίου ἢ θὰ ἐξήσκει ἐπὶ τῶν καμπῶν, σκωλήκων καὶ ἄλλων ἐντόμων τὰς γαστρονομικὰς αὐτοῦ διαθέσεις.

Ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἀντιλήψεως τῶν πραγμάτων μαρτυρεῖ ἐξ ἄλλου καὶ ἡ καταπληκτικὴ φωνητικὴ ἰσχὺς τῶν νηπίων· πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ἔντασις αὐτὴ ἦτο ἄλλοτε ζήτημα ζωῆς καὶ θανάτου δι' αὐτό. Εἰς τοὺς πρωτογενεῖς χρόνους οἱ γονεῖς θὰ εἶχον βεβαίως τὸ οὖς τραχύτερον καὶ ὀλιγώτερον εὐαίσθητον πρὸς τὰ παράπονα καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς νέας αὐτῶν γενεᾶς οὕτως ὥστε ὑπῆρχε κίνδυνος διὰ τὸ νήπιον, ἂν μὴ εἰσηκούετο ἐπαρκῶς νἀποθάνῃ τῆς πείνης· εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι οὐδέποτε ἡ φύσις σπαταλᾷ ἄνευ ἀνάγκης τὸ δημιουργικὸν αὐτῆς κεφάλαιον.

Ἐπίσης οἱ ἀλόγιστοι φόβοι καὶ τρόμοι τοῦ νηπίου εἶναι πλήρεις ἀποκαλύψεων καὶ διδαγμάτων δι' ἡμᾶς· σήμερον ἀκόμη τὰ παιδία φυλῶν ἀγρίων τῆς Ἀφρικῆς τρέπονται εἰς φυγὴν ἐπὶ τῇ ἁπλῇ ἐμφανίσει ξένου. Ἄλλοτε δὲ ξένος καὶ ἐχθρὸς θὰ ἦσαν λέξεις ἀπολύτως συνώνυμοι. Τὸ ἴδιον συμβαίνει μὲ τὸν φόβον τὸν ὁποῖον ἐμπνέει τὸ σκότος εἰς τὰ μικρά. Ὅταν ἡ ἄρκτος τῶν σπηλαίων καὶ ἡ τρομερὰ τίγρις ἡ μαχαιρόδους ἦσαν σύγχρονοι τοῦ τρωγλοδύτου, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔζη παραπλεύρως μὲ ὑαίνας, αἵτινες ἐκοκκάλιζον ὀστοῦν βοὸς ὡς νὰ ἦτο ἁπλοῦν τεμάχιον μακκαρονίου, ἥκιστα βεβαίως φρόνιμον ἦτο νὰ περιπατῶσι τὰ παιδία τὴν νύκτα· ὁ φόβος τοῦ σκότους εἶναι λοιπὸν διὰ τὰ σημερινὰ παιδία καθαρῶς ἐνστιγματικός, λείψανον τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς καὶ κληροδοτηθεὶς ἀπὸ παιδίον εἰς παιδίον μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

Ἐξ ὅλων τούτων καὶ πολλῶν ἄλλων παραθέσεων, τὰς ὁποίας ἐπ' ἄπειρον δύναταί τις νὰ πολλαπλασιάσῃ, συνάγεται ὅτι, ἂν ἡ ἠθικὴ φύσις τοῦ ἀνθρώπου δὲν ὑπέστη οὐσιώδεις μεταβολὰς ἐπὶ χιλιάδας

ἐτῶν τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς, ἐποχὴ ὅμως ἀγριότητος ἐπὶ πολὺ παραταθεῖσα ἦτο ἀναγκαία πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ἀκόμη προφανὲς διὰ τὸν Ροβινσὼν τοὐλάχιστον, ὅτι διὰ παιδιὰ, τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα, τὰ ἴδια δι' ὅλον τὸν κόσμον, ἐγεννήθησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν πρὶν ἢ τὸ ἀνθρώπινον γένος διαιρεθῇ εἰς φυλὰς καὶ σκορπισθῇ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπολογίσῃ τὴν φοβερὰν ταύτην περίοδον εἰς ἔτη εἶναι ὁ βιολόγος ἐξίσου ἀνίσχυρος ὅσον καὶ ὁ μύστης τῆς γεωλογικῆς χρονολογίας.

Ι.

ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ

(ἴδε σελ. 168)

Ἐπανέλαβε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς:

— «Νὰ περιποιήσαι τὴν Μαρίαν, ὡσὰν νὰ ἤμην ἐγὼ ἡ ἰδία. Σὲ τὸ λέγω διότι εἰξεύρω ὅτι εἶσαι πολλάκις ἀφησημένος...»

Ὁ συμπατριώτης μου ἐδίπλωσε τὸ γράμμα καὶ ἐνισχυόμενος ἀπὸ τὰς συμβουλὰς τὰς ὁποίας ἀνέγνωσε, εἶπεν εἰς τὴν σύντροφόν του μὲ τρυφερὰν ἐπιμονήν.

— Τολμῶ τώρα, νὰ σὲ παρακαλέσω, Μαρία, νὰ ἡσυχάσῃς ὀλίγον, διότι ἔχεις μεγάλην ἀνάγκην ἡσυχίας. Μὴ κυττάζῃς πλέον ἀπὸ τὸ παράθυρον πλάγιασε λίγο· προσπάθησε νὰ κοιμηθῇς, ταλαίπωρό μου παιδί, θὰ ἐπαγρυπνῶ ἐπὶ τοῦ ὕπνου σου.

Ἀλλὰ ἐκείνη μὲ τὴν μελῳδικήν της φωνὴν ἀπήντησε:

— Δὲν ἔχω ἀνάγκην οὔτε ἡσυχίας οὔτε ὕπνου, καὶ εἰμπορεῖς νὰ εἰπῇς εἰς τὴν ἀδελφήν μου ὅτι ὑπῆρξες δι' ἐμὲ τόσον περιποιητικὸς ὅσον καὶ ἀφοσιωμένος.

— Ἀλήθεια! Πόσον εἶσαι καταβεβλημένη... Ὅσο σὲ παρατηρῶ τόσον διακρίνω πόσον μετεβλήθης... δὲν θὰ εἰμπορέσῃς νὰ ἐξακολουθήσῃς, μ' αὐτὴν τὴν κατάστασιν, τὸ ἐπίπονον τοῦτο ταξεῖδι. Θὰ μείνωμεν εἰς τὴν Κολωνίαν· μιᾶς νυκτὸς ἀνάπαυσις θὰ σὲ ζωογονήσῃ καὶ θὰ εἰμπορέσῃς νὰ τὸ ἐπαναλάβῃς εὐθὺς τὴν ἐπιοῦσαν. Διὲς τὰ μάτια σου εἶναι γεμάτα δάκρυα.

— Ἔρικ, ἐπανέλαβεν ἡ ταλαίπωρος νέα μὲ σταθερότητα τρυφερὰν πράγματι, εἶμαι κουρασμένη, εἶμαι λυπημένη... Ἀλλὰ τὸ ταξεῖδι μου ἐτελείωσε... δὲν θὰ ὑπάγω ἕως στὴν Κολωνίαν. Θὰ μείνω σὲ λίγο εἰς Σαὶν-Κεντέν.

Ὁ κεραυνὸς πίπτων αἴφνης πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ πτωχοῦ Ἔρικ δὲν θὰ τὸν κατέπληττε τόσον.

— Μένεις εἰς Σαὶν-Κεντέν; Τί ἐννοεῖς; δὲν ἐννοῶ... Δὲν ἀνεχωρήσαμεν διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς Σουηδίαν;

— Σὺ Ἔρικ, θὰ ἐπιστρέψῃς μόνος σου· ἤλλαξα τὰ σχέδιά μου· θὰ μείνω εἰς Σαὶν Κεντέν. Ἐδέχθην τὴν θέσιν πρώτης διδασκαλίσσης, τὴν ὁποίαν μὲ ἐπρόσφερεν ἡ Κ. Βερτράν.

Εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς ἐκπλήξεως ἐπανέλαβε:

— Δὲν ἐννοῶ... Πῶς εἰμπορεῖς νὰ φαντάζεσαι τοιούτους μύθους μὲ τόσον ψύχραιμον ὠμότητα! Ἐδέχθης θέσιν εἰς Σαὶν Κεντέν;... Αὐτὸ δὲν εἶναι ποὺ εἶπες;

— Αὐτὸ θέλω νὰ εἰπῶ αὐτὸ θὰ κάμω, διότι αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει.

— Δὲν εἶσαι μὲ τὰ σωστά σου, Μαρία! Ἄκουσέ με, μπορῶ νὰ ἐπιστρέψω μόνος χωρὶς ἐσέ; Τί θὰ πῇ ἡ Ἄννα;

Καὶ ηὔξανε ἡ ταραχή του καὶ ὁ ταλαίπωρος ἐκτύπα τὸ μέτωπόν του μὲ τὰς συσπωμένας χεῖράς του.

— Ἔγραψα στὴν Ἄνναν ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ μείνω μερικὰ χρόνια ἀκόμη εἰς Γαλλίαν...

— Ἀλλὰ εἶπε μὲ ἀπελπισίαν, τί θὰ τῆς εἰπῶ ὅταν μὲ ἐρωτήσῃ τὸ αἴτιον τῆς τόσον αἰφνιδίου ταύτης μεταβολῆς;

— Ἡσύχασε, Ἔρικ, σὲ παρακαλῶ, ὁμιλεῖς τόσον δυνατὰ ὥστε θὰ ξυπνήσῃς τὴν μικροῦλα ποὺ κοιμᾶται τόσον καλὰ στὴν κώχη της.

Ἐκεῖνος ὅμως δὲν ἤκουσε παρὰ τὸ πάθος τὸ ὁποῖον ἔβραζε εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του.

— Μάλλιστα! πῶς νὰ ἐξηγήσω αὐτὴν τὴν μεταβολὴν· αὐτὴν τὴν ἐξαφνικὴν ἰδιοτροπίαν;

— Ἀποκάλεσέ το ὅπως θέλεις, τὸ ὄνομα δὲν προσθέτει τίποτε εἰς τὸ πρᾶγμα...

— Ἀλλ' ἐπὶ τέλους, πότε ἔγραψες εἰς Σαὶν-Κεντὲν, εἰς Στοκχόλμην;

— Αὐτὸ ὀλίγον ἐνδιαφέρει. *Ἔγραψα* αὐτὸ εἶναι τὸ οὐσιῶδες·

— Δι' ἐσέ, ἴσως! ἐφώναξε μὲ παραφορὰν, θέλω νὰ ξεύρω διατὶ δὲν θέλεις πλέον νὰ ἔλθῃς εἰς Στοκχόλμην μαζί μου;... διατὶ ἤλλαξες αἰφνιδίως;... διατὶ δὲν μὲ τὸ λέγεις παρὰ μόνον τὴν τελευταίαν στιγμήν!

— Ἄφησε τὸ χέρι μου, Ἔρικ, εἶπε μὲ ἀπελπισίας φωνὴν, μὲ πονεῖς· δὲν σὲ ἐκοινοποίησα ἐνωρίτερα τὰ σχέδιά μου διότι δὲν ἤθελα νὰ σὲ ἴδω προσπαθοῦντα νὰ μὲ κάμῃς νὰ τὰ ἀλλάξω...

— Ἀλλὰ, εἶπε, διακόπτων περιπαθῶς, ἀλλὰ εἰμποροῦν νὰ ἀλλάξουν! Θὰ ἀλλάξουν!

— Ὄχι, Ἔρικ, αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατόν· ἐτηλεγράφησα τὴν κ. Βερτρὰν ἐσχάτως· μὲ περιμένει.

— Τηλεγράφησες... ἀλλὰ πότε; Θέλω νὰ τὸ μάθω... Δὲν ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ φέρεσαι τοιουτοτρόπως πρὸς ἐμέ... Μαρία: Ἡ φωνὴ τοῦ δυστυχοῦς τρέμουσα ἀπὸ ὀργὴν στὰς ἀρχὰς ἔσβυσε μὲ πνιγηροὺς λιγμούς.

— Τί παράξενοι ποὺ εἶσθε σεῖς οἱ ἄνδρες!... Θέλετε πάντοτε γεγονότα, ὀνόματα, ἡμερομηνίας...

Ἡ παραφορὰ τοῦ Ἔρικ κατέπεσεν αἰφνιδίως. Ἀπελπισία συγκεντρωμένη, οἰκτροτέρα ἀπὸ τὴν ὀργήν του διεδέχθη τώρα τὰς φωνὰς καὶ τὰς παράφρονας χειρονομίας... ὡμίλει σχεδὸν καθ' ἑαυτὸν ἐπαναλαμβάνων:

— Ἂν μὲ πῇς τὴν ἡμέραν... ἐὰν μὲ τὴν ἔλεγες, θὰ ἤξευρα... εἰξεύρω. Καὶ ἔκρυπτε τὸ πρόσωπόν του μὲ τὰς χεῖρας του... ἔπειτα μὲ πικρίαν ἀληθῶς εἰλικρινῆ:

— Τὴν Τρίτην εἶπα πράγματα διὰ τὰ ὁποῖα πικρὰ μετανοῶ... ἦτο κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἀπὸ τὴν ἀξέχαστον ἐκείνην συναυλίαν... Εἴχαμε ἀφήσει τὴν γῆν, μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ πῇ... ἐκεῖναι αἱ ἁρμονίαι εἰσέδυσαν εἰς ὅλας τὰς ἶνας μας, μαλάζουσαι τὰς πτωχὰς μας καρδίας... Δὲν ὑπῆρχε τίποτε πλέον δι' ἐμὲ πρὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, οὔτε ἔργα, οὔτε φιλοδοξία, οὔτε δεσμοί, οὔτε καθήκοντα, οὔτε οἰκογένεια, οὔτε πατρίς!

Μόνον τὸ παρόν! ἐγέμιζε ὅλα αὐτὰ τὰ κενὰ καὶ ἐρώτιζε τὸ ὄνειρόν μου!... Ἡ ὁμοιότης αὐτὴ.... ἡ ἀξιολάτρευτος καὶ κατηραμένη, συνετέλει ἐν ἀγνοίᾳ μου νὰ μὲ καταστρέψῃ, παραπλανῶσα τὰς αἰσθήσεις μου σκοτίζουσα τὸν νοῦν μου ἐξουδενίζουσα τὴν συνείδησίν μου.

Ἐν σοί, Μαρία. ἐπανέβλεπα ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ σφίξω ἐπὶ τῆς καρδίας μου καὶ νὰ τὴν δώσω τὰ τρυφερώτερα ὀνόματα... Καὶ σύ, Μαρία, ἔμενες ἀπροσπέλαστος εἰς τὴν ἄσπιλόν σου λευκότητα! Τόσον ἁγνὴ, ὥστε δὲν τολμοῦσα νὰ ἐγγίσω τὸ χέρι σου! Καὶ ὅμως μὲ κρατεῖς τόσον σφικτὰ, τόσον ἰσχυρά! Ἡ ζωὴ μακρὰν σοῦ δὲν ἀξίζει νὰ τὴν ζήσῃ κανείς...

Προσεπάθει νὰ τὸν σταματήσῃ ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωνε.

— Ἀπὸ τὰς μεθυστικὰς ἐκείνας ὥρας κατὰ τὰς ὁποίας μόνος ἐγὼ ἤμην ἔνοχος... δὲν ἠθέλησες νὰ μὲ ξαναϊδῇς... Μέγραψες ὅτι ἔπασχες ἀλλ' ὅτι θὰ ἀνεχώρεις μαζί μου σήμερον κατὰ τὴν συμφωνίαν μας.

— Καὶ δὲν σὲ γέλασα, ἀδελφέ μου, κατώρθωσα νὰ ταξειδεύσω μαζί σου,

Τὰ ἔνστικτα ἀγρίου ἀνθρώπου ποὺ ὁ καθεὶς κρύπτει μέσα του ἐξύπνησαν αἴφνης εἰς τὴν καρδίαν του, καὶ εἶπε μὲ πεῖσμα:

— Εἶσαι ἀκλόνητος, εἶσε ψυχρὰ, δὲν ἔχεις καρδιά... σὰν ὅλες τὶς ἄλλες! Τὴν προσβολὴν αὐτὴν, τὴν ὁποίαν ἔκρινα ὀλίγον δικαίαν, ἠκολούθησε μακρὰ σιωπή!

— Καὶ ἂν δὲν μπορῶ νὰ φύγω χωρὶς ἐσέ!

— Δὲν πρέπει νὰ ἐπιμένεις εἰς τοιαύτας σκέψεις, δὲν μὲ εἶναι δυνατὸν νὰ μένω μαζί σου... μαζί σας.

— Ἀλλ' ἀφοῦ σὲ ὡρκίσθην ὅτι ποτὲ, οὐδεμία λέξις δὲν...

Μελαγχολικῶς ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν ἀλλὰ μὲ γενναιότητα ἐπανέλαβε:

— Πιστεύουν ὅτι θὰ κρατήσουν τὸν ὅρκον τους, ἀλλὰ μέσα στὴ καρδιά τους, τὸν καταπατοῦν· ὅπως δήποτε εἶναι ἐπιορκία, εἶναι ἐξαπάτησις τῆς τιμῆς.

— Μαρία, ἐὰν δὲν ἔλεγα τίποτε τὴν Τρίτην θὰ ἤρχεσο μαζί μου;

— Ὄχι, ἀπήντησεν ἁπλούστατα.

Καὶ ἀνεστηλώθη ὀλίγον ὡς διὰ νὰ ἐπαυξήσῃ τὴν σταθερότητά της μὲ τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς στάσεως.

— Ὁ καθεὶς ἀπὸ τοὺς δυὸ μας θὰ παλέσῃ χωριστὰ, θὰ ἀγωνίζεται καθ' ἑκάστην ἐν ἀνάγκῃ τὸν καλὸν ἀγῶνα, θὰ δεχθῇ τὴν ὕπαρξιν ὑποία μᾶς ἐδόθη ἢ ὁποίαν τὴν ἐδημιουργήσαμεν...

— Καὶ ἡ εὐτυχία! διέκοψε ὁ ἀδυνατώτερος ἀπὸ τοὺς δύο.

— Δὲν πρόκειται περὶ εὐτυχίας, ταλαίπωρέ μου φίλε, ἀλλὰ περὶ τῆς ὑπάρξεώς μας· ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς πάντοτε νὰ τὴν καταστήσωμεν εὐθεῖαν, ἀληθινὴν ἢ ἐπισφαλῆ καὶ ἔνοχον. Νὰ τὴν θέσωμεν ὑψηλότερα ἀπὸ τὴν αἰσχύνην καὶ ἀπὸ τὴν ἐνοχὴν ἢ νὰ τὴν ἀφήσωμεν νὰ κυλισθῇ εἰς τὸν βόρβορον... Ὅσον διὰ τὴν εὐτυχίαν, πρὸς τί νὰ τὴν λογαριάζωμεν; Δὲν εἶναι δι' ὅλον τὸν κόσμον... πρέπει νὰ μάθωμεν νὰ τὴν παραβλέπωμεν.. νὰ δυνάμεθα νὰ τὴν ἀποκηρύζωμεν.

— Αὐτὴ δὲν εἶναι ζωή... ἐψιθύρισεν ὁ γείτων μου, μὲ τὸ μέτωπον σκυμένον πρὸς τὴν γῆν.

Δὲν μὲ ἦτο πλέον δυνατὸν νὰ παρίσταμαι εἰς τοιαύτην σκηνὴν, ἠγέρθην καὶ πῆρα τὸν ὁδοιπορικόν μου σάκκον ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔσειρα τὸν *ὁδηγόν*. Ἀπὸ τὰς κινήσεις μου οἱ συνοδοιπόροι μου ἐνόμισαν ὅτι ἐξύπνησα καὶ προσπάθησαν νὰ περιμαζοχθοῦν. Ὁ νεανίας βλέπων με νὰ ξεφυλλίζω τὸ βιβλιάριον προσεποιήθη ὅτι αἴφνης κάτι τοῦ ἦλθε στὸν νοῦν, μὲ ἐπλησίασε καὶ μὲ πολλὴν εὐγένειαν μὲ ἐζήτησε *γαλλιστὶ* τὴν ἄδειαν νὰ συμβουλευθῇ τὸν *ὁδηγόν μου*:

— Θέλω νὰ ἰδῶ εἰς τὰς πόσας φθάνομεν εἰς Σαὶν-Κεντέν.

— Θὰ φθάσωμεν σὲ μισὴν ὥραν, τοῦ ἀπήντησα δίδουσα τὸ φυλλάδιον, θὰ σταθοῦμε δέκα-πέντε λεπτὰ καὶ εἰμπορεῖ κάνεις νὰ φάγῃ.

Τότε ἡ Μαρία ἀποτεινομένη πρὸς ἐμὲ γαλλιστὶ πάντοτε μὲ εἶπε:

— Ἐγὼ θὰ μείνω εἰς Σαὶν-Κεντέν· ἀλλὰ ὁ ἀδελφός μου θὰ ὑπάγῃ μακρύτερα.

Ἐκεῖνος μοῦ ἀπέδωκε τὸν *ὁδηγόν* μὲ εὐγενέστατον τρόπον καὶ ἐπέστρεψε εἰς τὴν θέσιν του.

— Ἀκόμα μόλις μισὴ ὥρα... Τὰ δεκαπέντε λεπτὰ τοῦ σταθμοῦ δὲν λογαριάζονται.

— Δὲν πρέπει νὰ τὰ λογαριάζωμεν. Θὰ ἔλθουν νὰ μὲ πάρουν ἀπὸ τὸν σταθμόν. Τὸ οἰκοτροφεῖον τῆς κ. Βερτράν εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, δὲν μπορῶ νὰ ἀργοπορῶ τὰ ἄλογα, πρέπει νὰ ἀναχωρήσω εὐθύς.

— Ἀκόμα μερικὰ λεπτὰ καὶ ἔπειτα μόνος ἐρ'ὅρου ζωῆς...

— Ἐρ' ὅρου ζωῆς...

Ἐκεῖνος ἐπανέλαβε :

— Εἶσαι ἐλευθέρα, Μαρία, θὰ συναντήσῃς γρήγορα ἢ ἀργά... ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον θὰ εἰμπορῇς ν' ἀγαπήσῃς... εἰς τὸν ὁποῖον θὰ θελήσῃς νὰ ἀνήκῃς... ὁ ὁποῖος θὰ σὲ κάμῃ εὐτυχῆ...

— Ποτέ ! . .

— Θὰ μὲ γράφῃς ; . . . μ' ἐπιτρέπεις νὰ σὲ ἀπαντῶ ;

— Ἴσως εἶναι καλλίτερον νὰ γράφω πάντοτε στὴν Ἄνναν... αὐτὴ πάντοτε θὰ ξεύρῃ ποῦ εὑρίσκομαι... τί κάμω· καὶ δι' ἐκείνης, Ἔρικ, θὰ μὲ στέλῃς τὰς ἀναμνήσεις σου...

— Πιστεύεις ὅτι μπορῶ νὰ ζήσω μ'αὐτὰ τὰ ψύχουλα.

— Πρέπει...

— Ποῦ βρίσκεις αὐτὴν τὴν σταθερότητα, Μαρία ; Ἐγὼ ποὺ ἔπρεπε νὰ εἶμαι ἰσχυρὸς ὑποκύπτω εἰς τὴν θλίψιν, αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτόν μου ἀδύνατον σὰν παιδί, ἄνανδρον ἐμπρὸς εἰς αὐτὴν τὴν θυσίαν !

— Θάρρος, ἀδελφέ μου ! μὴ μὲ κάμῃς τὸν χωρισμὸν σκληρότερον ἀπὸ ὅ,τι εἶναι. . δὲν εἶσαι ὁ μόνος, ποὺ ὑποφέρεις ἀπὸ τὴν ἐγκατάλειψιν, ἀπὸ τὴν μοναξιά, ἀπὸ τὴν ἐξορία !

Ἐξηντλημένη ἡ ταλαίπωρος νέα, ἐκάλυψε μὲ τὰς χεῖρας τὸ πρόσωπόν της καὶ ἔκλαιε σιωπηλῶς.

Τὸ σφύριγμα τῆς μηχανῆς μᾶς ἔκαμε νὰ ἀνατριχιάσωμεν καὶ οἱ τρεῖς.

— Εἴμεθα εἰς Σαὶν-Κεντέν, εἶπα μὲ ἀμηχανίαν.

Ἀ ! τοὐλάχιστον δὲν θὰ παρευρεθῶ εἰς τὴν ἀγωνίαν ταύτην, δὲν θὰ ἐνοχλήσω μὲ τὴν παρουσίαν μου τοὺς θλιβεροὺς των ἀποχαιρετισμούς.

Ἐχαιρέτησα τὴν δυστυχισμένην συμπατριώτισάν μου καὶ ἐξῆλθον βιαστικὴ ἀπὸ τὴν ἄμαξαν, ἐπιθυμοῦσα ν' ἀπομακρυνθῶ, νὰ μὴ ἀκούσω πλέον !

Πράγματι ἰδιωτικὴ ἄμαξα περίμενεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σταθμοῦ· τοὺς εἶδα καὶ τοὺς δύο νὰ διευθύνωνται πρὸς αὐτήν· εἶχε ξαναρρέσῃ τὸ μεγάλο της καπέλλο τὸ ὁποῖον ἔκρυπτεν ὁλόκληρον τὸ πρόσωπόν της, ἐκεῖνος ἔφερε τὸν σάκκον της. Τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἔμβαινε εἰς τὸ ὄχημα τὴν εἶδα νὰ βγάλῃ τὸ χειρόκτι της καὶ νὰ τείνῃ τὸ χέρι της εἰς τὸν ἀδελφόν της ὁ ὁποῖος μὲ κατήφειαν τὸ φίλησε.

Ἔκλεισαν τὰς θυρίδας· ἤμεθα εἰς τὸ ἴδιον διαμέρισμα εἰς τὸ ὁποῖον εἴχαμεν ὑποφέρει—εἰς διαφόρους στασμούς,—ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὑποφέρει ὅλοι μαζί. Ὁ γείτων μου ἀντεπάλαιε κατὰ τῆς ἀπελπισίας του ἐνῷ τὰ συσπώμενα χαρακτηριστικά του, τὸ ὠχρόν του μέτωπον τὰ πυρρωμένα μάτια του ἐπρόδιδαν τὴν θλῖψιν.

Ἕνα βιβλίον τὸ ὁποῖον ἔπεσεν ἀπὸ τὸν σάκκον μου ἔγινε ἀφορμὴ νὰ ἀνταλλάξωμεν ἀσημάντους τινὰς φράσεις. Μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐπροσπάθει νὰ ξεχασθῇ, νὰ ξερριζώσῃ τὰς σκέψεις του.

Κατώρθωσε νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τῆς Σουηδίας, μὲ περιέγραψε τὴν ὡραίαν τοποθεσίαν τῆς Στοκχόλμης.

Μετὰ μίαν ὥραν ἐφθάσαμεν εἰς Μωμπέζ. Ὁ συμπατριώτης μου μ' ἔδωκε τὸ ἐπισκεπτήριόν του ζητῶν συγγνώμην διὰ τὴν βάρβαρον ὀρθογραφίαν τοῦ ὀνόματός του. Πῆρα τὸ ἐπισκεπτήριον χωρὶς νὰ τὸ διαβάσω, καὶ τοῦ ἔσφιξα τὸ χέρι.

Ὁ σύζυγός μου μ' ἐπερίμενεν εἰς τὸν σταθμόν, μ' ἐβοήθησε νὰ καταβῶ καὶ ἀνεχωρήσαμεν εὐτυχεῖς διότι ἐπαναβλεπώμεθα.

Ὅταν τὸ ἑσπέρας ἐτίναξα τὸ φόρεμά μου τὸ ἐπισκεπτήριον τὸ ὁποῖον εἶχα λησμονήσῃ ἔπεσε πρὸ τῶν ποδῶν μου... ἴσως θ' ἀνεγνώριζα τὸ ὄνομα τοῦ δυστυχοῦς μου συνταξειδιώτου...

Δὲν θὰ τὸ διαβάσω... εἶναι τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἠμπορῶ νὰ κάμω τώρα... Τὸ πῆρα ἀπὸ καταγῆς, τὸ ἔσχισα εἰς μικρὰ κομματάκια καὶ τὸ ἔρριψα ἀπὸ τὸ παράθυρον.

— Τί σχέσι ἐκεῖ ἡ γυναικοῦλα μου μὲ τόσον πεῖσμα ; ἠρώτησεν ὁ σύζυγός μου εἰσερχόμενος, καὶ διατί φαίνεται τόσον μελαγχολικὴ ἀφοῦ εἴμεθα μαζί ;

— Σκέπτομαι ὅτι εἶμαι πολὺ εὐτυχής, σκέπτομαι ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν καὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐλπίσουν διόλου εὐτυχίαν... σκέπτομαι μίαν δύστυχη ἱστορίαν χωρὶς ὄνομα.

(Κατὰ μετάφρασιν **Ν.**).

Rust Roeust.

Ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν «Ἐπιγραμμάτων μου».

Sub rosa...

Καινούργιο ρόδο, ἀθώρητο ἀπὸ ἀνθρώπου μάτι,
φέρνει ὁ Ἔρωτας κρυφά, στὸν ἄφωνο Ἀρποκράτη.
Καὶ κεῖνος, δίχως μίλημα, τὸ λέει στὸ παιδί της
πῶς θὰ κρατάει μυστικὰ τὰ ἔργα τῆς Ἀφροδίτης.

—

Κρύνα καθάρια, κρουσταλλῆ, μὲ τὴ δροσιά μου ἐζοῦσα,
μὰ ὁ κερκυνός Σου μέκαψε, φωτιὰ μαυρομματοῦσα.
Μὲ κλαίγουν ξένοι καὶ δικοί τὸν ἀστραποκαμένο,
καὶ γὼ... νάστραψῃς μιὰ φορὰ ἀκόμα περιμένω.

—

Ἂς κλείσουνε τὰ μάτια μου... ἂν εἶτανε καθέρτης,
τάχα μονάχα γιὰ τὰ Σὲ, πεντάμορφη, νὰ πέρτῃς
καὶ μέσα νὰ κοιτάζεσαι, ἀφοῦ κερὰ των ἤσουν.
Μὰ τώρα βρίσκεσαι μακριά... ἂς κλείσουνε, ἂς κλείσουν!

I.N.Γ.

Συνέδριον Συλλόγων. — Πρωτοβουλίᾳ τοῦ «Συλλόγου τῶν Φιλοτέχνων» συνέρχεται τῇ 30 Ἰουνίου ἐν Ἀθήναις συνέδριον ἐξ ἀντιπροσώπων πάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι μουσικῶν, φιλολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν σωματείων πρὸς συζήτησιν τοῦ νομοσχεδίου περὶ πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἰδιοκτησίας, ὅπερ ὁ εἰρημένος Σύλλογος κατήρτησε.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Μίαν πολὺ παραγορηματικὴν εἴδησιν μᾶς μεταδίδουν τὰ φύλλα : Στὸν Πειραιὰ συνέστη Κέντρον καλλιτεχνικόν, τοῦ ὁποίου σκοπὸς εἶναι ἡ καλλιτεχνικὴ μόρφωσις τῶν μελῶν του. Καλό, ἀλλ' ἀκόμα καλύτερο εἶναι ὅτι ὑπάρχει ἐλπὶς νὰ γίνῃ κάτι. Τὰ ὀνόματα, ποὺ ἀπαρτίζουν τὸ προεδρεῖον, ἀρκετὰ μᾶς τὸ ἐγγυῶνται. Εἶναι, οἱ κ.κ. Παῦλος Ἰωάννου καθηγητὴς τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, Γεώργιος Στρατήγης ὁ βραβευμένος ποιητής, ὁ θαλασσογράφος Βολανάκης καὶ ὁ γνωστὸς Πέτρος Ἀποστολίδης (ὁ Νιρβάνας).

Τέσσαρα χρυσᾶ ὀνόματα μὲ μιὰ χρυσῆ ἰδέα. Λέτε νὰ μὴν ἐπιτύχουν ;

Πιστεύομεν νὰ μὴ πάῃ ἄδικα ὁ κόπος τους. Γιατί, ἀλήθεια ὁποιος δὲν βλέπει τὰ πράγματα μὲ μάτι πεσσιμιστοῦ, θὰ παρατηρήσῃ ὅτι, κατὰ τὰ τελευταῖα τοὐλάχιστον χρόνια, ἀρχίσαμε κάπως νὰ κινούμεθα, νὰ δεικνύωμεν σημεῖα ζωῆς εἰς ὅλους ἐν γένει τοὺς κλάδους τῆς καλλιτεχνίας.

Τί παρήγορος εἶναι αὐτὴ ἡ κίνησις ! Σὰν νὰ βλέπῃς ἕναν ποὺ ἔπεσε στὸν λήθαργο, ποὺ δὲν ξέρῃς ἂν ζῇ ἢ πέθανε ἔξαφνα νὰ κινῆται λιγάκι ! Καὶ μάλιστα ὅταν πονῇς γι' αὐτόν.

Ποιός ξέρῃ ἂν τὰ ναρκωμένα ὡς τώρα ζωτικά μας στοιχεῖα δὲν ἀναζήσουν. Ἡ ἀρκετὰ φανερὰ αὐτὴ κίνησις ποιός ξέρει ἂν δὲν προαγγέλῃ τὴν μακρυνὴ καλλιτεχνικὴ αὐγή, ποὺ στὸ σκοτάδι μας ὀνειροπολοῦμαι. Καὶ ἴσως ἴσως ἔτσι μιὰ μέρα ἀνοιχθοῦν καὶ οἱ σκουριασμένες πειὰ θύρες τῆς Ἀκαδημίας μας.

* * *

Ἕνα παρισινὸ φύλλο ἐρώτησε μερικοὺς ἐκ τῶν σημαινόντων, *ἂν πράγματι διερχόμεθα κρίσιμον ἠθικὴν ἐποχήν.*

Ὀλίγας ἡμέρας πρὶν ἀποθάνῃ ὁ Ἰούλιος Σίμων ἀπήντησε :

«Τί εἶναι, λέγει, ἡ ἐποχή ποὺ ζοῦμε ; Δὲν εἶναι ἐποχὴ ἀγνοίας ἀπ' ἐναντίας. Εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς κριτικῆς ποὺ χύνει παντοῦ τὸ φῶς τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς ἀναλύσεως.

Ἀλλ' ἡ κριτικὴ ἐπειδὴ βλέπει ὅλα, διαφωτίζει τὰ μυστήρια, καὶ ἐξαλείφει τὰ ὄνειρα καὶ τὴν ποίησιν. Ἡ λαμπάδα αὐτὴ ποὺ φωτίζει καταντᾷ νὰ γίνῃ ἡ φλόγα ποὺ ξεραίνει ὅλα».

Ὁ Φραγκίσκος Κοππέ :

«Ἀναμφιβόλως, οἱ ἄνθρωποι πάντοτε ὑπέφεραν ἠθικῶς ἀπὸ τὸ διάστημα ποὺ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ ἀπείρου τῶν πόθων των καὶ τῶν ὁρίων τῆς ζωῆς των. Μπορεῖ ὅμως νὰ ἦναι ἀλήθεια ὅτι στὴν ἐποχή μας ἡ πάθησις αὐτὴ ἡ περισσότερον φανερὰ καὶ διαρκῶς ἀναλυομένη, κατήντησε ὀξυτέρα καὶ πλέον ἀχόρταστος».

Ἡ Gyp εἶπε :

«Δὲν εἶναι ἀσθενεῖς αἱ ψυχαί ! . . . Εἶναι τῆς ἐποχῆς των. Ἀπλούστατα ἐχρεωκόπησαν».

* * *

Ἡ δεσποινὶς Ἑλένη Βακαρέσκου, ἡ ἡρωὶς τοῦ ρωμαντικοῦ δράματος ποὺ ἔστρεφε τὴν προσοχὴ ὅλων πρὸς τὴν Ρουμανίαν ἐδημοσίευσε ἕνα τόμο ποιημάτων «Ἡ γαλήνια ψυχή».

Στὰ περίεργα καὶ νόστιμα ποιηματάκια της, περιτὸ νὰ τὸ ποῦμε, περιγράφει μὲ χάρι καὶ μὲ τὴν ἀφέλεια τῆς ἐπιγραφῆς τῆς συλλογῆς της, ὅλην της τὴν συγκινητικὴν ἐποποιίαν.

* * *

Ἕνα ἀνέκδοτο διὰ τὸν Ἰούλιο Σίμωνα :

Ὅταν ὁ Ἰούλιος Σίμων ἀπήγγειλε τὸν περίφημόν του λόγον κατὰ τῆς κεραλικῆς ποινῆς, τὴν 21 μαρτίου 1870 ὁ Βίκτωρ Οὐγγὼ τοῦ ἀφιέρωσε ὀλίγους στίχους ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα μὲ τὰς ἑξῆς λέξεις :

«Ἀφοῦ διάβασα τοὺς ὡραίους λόγους σας ἐναντίον τῆς θανατικῆς ποινῆς».

Ἀλλ' ὅταν κατόπιν ὁ διάσημος ἠθικοφιλόσοφος ἔχασε τὴν δημοτικότητά του, ὁ Οὐγγὼ ποὺ πολὺ ἐν-

διεφέρετο δ.ά τὴν ἰδίαν του δημοτικότητα ἔσβυσε ἀπ' τοὺς στίχους του τὴν ἀριέρωσι καὶ τοὺς ἐπέγραψε «Ἡ θανατικὴ ποινή».

Γ. Ι. ΚΑΡ.

Καμμιὰ ἀνταλλαγὴ δὲν εἶναι τόσον σπουδαία στὸν κόσμο ὅσον ἡ ἀνταλλαγὴ δυὸ καρδιῶν ποὺ ἀγαπιοῦνται.

Δ. ΣΚΙΟΥΝΤΕΡΥ.

* * *

Αἱ φιλάρεσκοι εἶναι σὰν τοὺς ἀνεμοδείκτας δὲν σταματοῦν παρὰ μόνον ὅταν σκουριάσουν.

Σ. ΑΡΝΟΥΛΔ.

Παρόραμα.—Εἰς τὴν πέμπτην στροφὴν τοῦ εἰς τὸ 20 φυλλάδιον ποιήματος τοῦ κ. Ἀγγέλου Σημηριώτου, παρεμορφώθησαν οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι ὧν ἡ διόρθωσις ἔχει ὡς ἑξῆς:

Σὰν νοιώθαμε τὴν ὀργισμένη
Τοῦ πάθους μέσα μας ἀλήθεια

Ὁ καλὸς φίλος καὶ ἄριστος μουσικὸς Κίμων Μπέλλας ἐκδίδει προσεχῶς ἑλληνικὸν μελοδραμάτιον ὑπὸ τὸν τίτλον:

Ἡ Γιαννοῦλα

ἢ ἡ παραμονὴ τῆς πρωτομαγιᾶς

(εἰς πράξεις πέντε).

Μουσικὴ καὶ ποίησις τοῦ ἰδίου.

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν μας ἔλαβον ἀγγελίας νὰ τὰς ἐπιστρέψωσιν εἰς τοὺς ἐκδότας ἡμῶν κ. κ. Κ. Ζιβίδη καὶ Σα ὅσον τὸ δυνατὸν γρηγορότερα.

ΕΞΕΔΟΘΗ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΙΔΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

Μονόλογοι, Διάλογοι καὶ **Δραμάτια.**

(Δι' ἑορτὰς Σχολείων καὶ Οἰκογενειῶν).

Τιμᾶται δραχ. **2**

(Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν φρ. χρ. **2.**)

Ἀπευθυντέον: Πρὸς τὸν κ. Ν.Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΝ ἐκδότην καὶ διευθυντὴν τῆς «*Διαπλάσεως τῶν Παίδων*» ὁδὸς Αἰόλου 119, εἰς Ἀθήνας.

«Η ΔΙΑΠΛΑΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ» Ἔτος 18ον.

Κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν τὸ τερπνώτερον καὶ μορφωτικώτερον ἀνάγνωσμα τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας εἶνε «ἡ Διάπλασις τῶν Παίδων». Ὅ,τι δημοσιεύεται ἐν αὐτῇ,— μυθιστορήματα διηγήματα, δραμάτια, διάλογοι μονόλογοι, μῦθοι, ποιήματα, βιογραφίαι, κτλ. κτλ. — ὅλα εἶνε συντεταγμένα εἰς γλῶσσαν ἁπλῆν καὶ εἰς ὕφος κομψὸν κατὰ τὰς ὑγιεστέρας παιδαγωγικὰς ἀρχὰς, ὑπὸ συγγραφέων εἰδικῶν καὶ ἀνεγνωρισμένης ἀξίας, ἑλλήνων καὶ ξένων.

Αἱ διάφοροι πνευματικαὶ ἀσκήσεις, αἱ προτεινόμεναι πρὸς λύσιν, ὀξύνουσι τὸ πνεῦμα τῶν νεαρῶν της συνδρομητῶν, καὶ οἱ συχνὰ προτεινόμενοι διαγωνισμοὶ ἐξεγείρουσι τὸ εὐγενὲς αἴσθημα τῆς ἁμίλλης· ἡ δὲ τρυφερὰ καὶ ἐγκάρδιος Ἀλληλογραφία τῆς «Διαπλάσεως» προσδίδει εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦτο ἰδιαίτερον ὅλως θέλγητρον.

Τέλος ἡ φιλοκαλία μεθ' ἧς ἐκτυποῦται ἡ «Διάπλασις τῶν Παίδων» καὶ αἱ εἰκόνες δι' ὧν κοσμεῖται καθιστῶσιν αὐτὴν φύλλον ἐξόχως καλλιτεχνικὸν καὶ ὡραῖον, ὅπως πρέπει νὰ εἶνε πᾶν βιβλίον προωρισμένον δι' ἀναγνώστας νεαροὺς τῶν ὁποίων μορφοῦται ἡ καλαισθησία.

Ἀλληλογραφία.

79. Α. Γ. εἰς Ἄγκυραν.— Ἐπιστολὴ ἐλήφθη καὶ αὐθημερὸν ἐδόθη τὸ βιβλίον εἰς τὸ ταχυδρομεῖον περίσευμα γρ. 2.75 κρατήσκτέ τα. Τὰ φυλλάδια θὰ στέλονται εἰς Κὶρ Σεχίρ· ἡ διαφορὰ περὶ τῆς ὁποίας πρόκειται θὰ εἶναι λάθος προσθέσεως. Προσεχῶς σᾶς γράφω.

80. κ. Κουμεντῆν εἰς Πύργον.— Ἐπιστολὴ καὶ στελέχη ἐλήφθησαν ἀλλὰ χωρὶς τὴν ἐπιταγήν, οὐχ ἧττον ἐλπίζω νὰ τὴν λάβω ὅσον οὔπω καθὼς καὶ λ]σμόν.

81. κ. Παν. εἰς Παραμυθίαν.— Λυποῦμαι διότι δὲν λαμβάνω ἐπιστολήν σας· σᾶς ἔγραψα τὴν προπαρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἀλλὰ ἀκόμη δὲν ἔχω ἀπάντησιν.

82. Κόρακα ἐνταῦθα.— Ἕνα μόνον λείπει ἀπὸ τὰ ἔργα σας ἡ ὑπογραφή· σᾶς παραπέμπω εἰς τὸν ἀριθ. 63 τῆς ἀλληλογραφίας μας.

83. κ. Γ. Π. εἰς Πάφραν.— Πλησιάζει ὁ Αὔγουστος καὶ ἀκόμα τίποτε ἐκεῖθεν· οὔτε κἂν μᾶς γράφεις, διατί;

84. κ. Θ. Κ. εἰς Ἀγαθούπολιν.— Τί νομισματικὴ συλλογή!! οὐχ ἧττον εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν πρόθυμον ἐνέργειάν σας.

85. κ. Φιλ. Εὐγ. εἰς Ἀττάλειαν — Δὲν μ' ἔγραψες ἂν πῆρες τὰ φύλλα.

Οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ, δύνανται νὰ ἀπευθύνωνται διὰ τὰ ἀφορῶντα τὸ περιοδικόν:

Οἱ ἐν Βουλγαρίᾳ πρὸς τὸν ἡμέτερον ἀνταποκριτὴν κ. Κωνσταντῖνον Κουμεντῆν εἰς Πύργον.

Οἱ ἐν Σμύρνῃ πρὸς κ. κ. Στέφανον Βεϊνόγλου καὶ

Οἱ ἐν Ἀγκύρᾳ πρὸς τὸν κ. Α. Γιανόπουλον.